

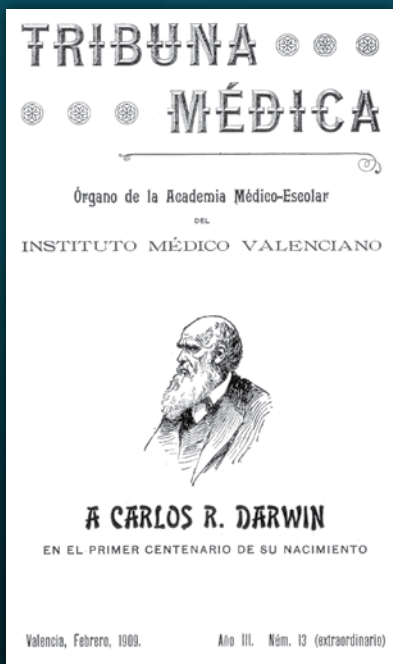
Escrit per Jesús I. Català Gorgues, UNIVERSITAT CEU CARDENAL HERRERA (VALÈNCIA).

L'homenatge a Darwin a la Universitat de València

La ciència, freqüentment, es ten-
deix a veure com una activitat
més aviat esotèrica i allunyada
del coneixement popular. Per
això, el recordatori de figures protago-
nistes i de fets singulars esdevé una via
privilegiada —tot i que no exempta de
controvèrsia— per fer-se present amb
intensitat especial al si dels grups de no
practicants. Al llarg d'aquest any que ja
fina, s'han celebrat a molts països i ciu-
tats del món actes diversos en com-
memoració dels dos-cents anys del naix-
ement del gran naturalista anglès Charles
R. Darwin, a més dels cent cinquanta
anys de la publicació del seu llibre més
influent, *L'origen de les espècies*. També,
naturalment, a casa nostra, on tota mena
de manifestacions de la indústria cultu-
ral hi han sovintejat als darrers mesos.

Ara fa un segle, tanmateix, les coses
no eren tan fàcils per fer memòria de Dar-

win quan es complien cent anys del naix-
ement. No existia un consens tan assumit
que allò pagava la pena. Fins i tot, hi ha-
via qui pensava que calia reduir al silenci
aquell dimoni britànic i la seua maleïda
obra. Per això, la iniciativa d'un grapat
d'estudiants de medicina que es llançaren
a fer el seu particular homenatge a l'autor
de *L'origen* mereix també un record.

Corrien les primeres setmanes de
1909 quan un jove valencià, futur metge
prestigiós, Salvador Monmeneu, anava
engrescant companys i coneguts per trau-
re endavant un projecte que coïa al seu
cap des de feia mesos. No era una altra
cosa que retre un recordatori respectuós a
Darwin, autor que havia llegit per la influ-
ència del professor de la facultat Peregrí
Casanova, catedràtic d'anatomia i evolu-
cionista fervent. Ara que feien cent anys
del naixement de Darwin, pensava, bo se-
ria que València, ciutat que s'havia desta-
cat com a bastió de la teoria de l'evolució
a Espanya, homenatjara el savi de Downe.
Monmeneu era un activista de l'associ-
acionisme estudiantil, car era membre
de l'Academia Médico-Escolar. Els com-
panyos donaren suport a la idea i, com a
primera providència, acordaren dedicar
un monogràfic del seu òrgan d'expres-
sió, la revista *Tribuna Médica*, a glossar
d'una manera o d'una altra la vida i l'obra
de Darwin. A la fi, aquell número recollí
nombroses i desiguals col·laboracions de
professors i autors, valencians i d'uns al-
tres llocs de l'Estat, units per la defensa de
les idees evolucionistes. Les més reeixi-
des, nogensmenys, corresponien a les in-
tervencions en l'acte solemne que tingué
lloc al paranif de la Universitat de Va-
lència el 22 de febrer. Els organitzadors,
que eren també aquells estudiants, hague-
ren desitjat que coincidira la data de l'acte

amb la del natalici de Darwin, el dia 12.
L'ajornament, però, s'imposà pels reque-
riments de qui anava a ser gran protago-
nista d'aquella sessió: el rector de la Uni-
versitat de Salamanca, autor emblemàtic
de la host lliurepensadora pàtria, Miguel
de Unamuno. Efectivament, a les nou de
la nit d'aquell dia, un públic enfervorit
que emplenava l'històric Teatre Acadè-
mic de la Universitat valentina, escoltà la
llarga peroració del catedràtic de grec, on
repassava vida i treballs de l'homenatjat
i les influències que al capdavant exercí,
tot salpebrat amb al·lusions a l'actualitat
ideològica espanyola, qüestió religiosa
inclosa. Unamuno havia estat precedit
pels catedràtics valencians Joan Bartual
i Eduard Boscà. L'acte, el clogué Casano-
va, que l'havia presidit.

Dos dies després, el mateix Casano-
va, flanquejat per Unamuno i el cònsol
del Regne Unit a València, descobrí al
claustre de la Facultat de Medicina una
làpida commemorativa de l'esdeveni-
ment, tot posant cim així a aquell ho-
menatge a Darwin que promogueren els
estudiants mèdics valencians i que va
ser l'únic celebrat a Espanya dins d'una
institució acadèmica.

Per saber-ne més

La referència clàssica de l'homenatge valencià a
Darwin en 1909 es troba en el llibre de Thomas
F. Glick, *Darwin en España*, Barcelona, Península,
1982. Recentment, el Consell Valencià de Cultura
ha editat el facsímil del número monogràfic de
Tribuna Médica que incloïa totes les intervencio-
ns i col·laboracions, juntament amb un recull de
premsa de l'època que se'n feia ressò, i un estudi
introdutori del professor José María López Piñero,
autor així mateix d'*El darwinismo valenciano del si-
glo xx y su fundamento histórico*, València, Consell
Valencià de Cultura, 2008. La qüestió evolucionista
a Catalunya, València i les Illes és tractada sintèti-
cament en alguns capítols de l'obra de Josep Maria
Camarasa i Jesús I. Català, *Els nostres naturalistes*,
València, Universitat de València, 2007-2008.

Algunes informacions

L'exposició Darwin: el seu temps, la seua obra, la seua influència, impulsada per la Universitat de València i l'Institut d'Estudis Catalans, i on hi ha una part dedicada a l'homenatge de 1909, es va poder veure a la seu central de l'IEC el passat mes d'octubre. Hi podeu fer una visita virtual a l'adreça <<http://www.uv.es/cdciencia/darwin>>, on també podran enllaçar amb l'audiovisual associat a la mostra.